

Stare pasme goveda v Sloveniji

Geografija pasem goveda na Kranjskem, Goriškem, v Istri in Trstu – Povše (1893, 1894)

Povše (1893, 1894) je napisal peto knjigo zbirke: Die oesterreichische RINDER-RACEN, ki jo je izdajalo dunajsko ministrstvo za kmetijstvo. V dveh zvezkih opisuje govedorejo in goveje pasme na Kranjskem in Goriškem ter v Istri in Trstu.

V prvem zvezku je predstavil govejo živino na Kranjskem. V poglavju o tipih goveda (Die Rindertypen) pravi, da ni nobenega niti okrožja niti doline, kjer bi imeli posebno enotno pasmo. V Alpah na Gorenjskem redijo na območjih, ki mejijo na Koroško, rdečkasto govedo, ki ga že desetletja oplemenjujejo z belanskim govedom. Razširjenost populacij (pasem) goveda je Povše (1893) za Kranjsko upodobil in upodobitev je povzeta po disertaciji Žan Lotrič (2012).

Povše (1893) je, kakor prikazuje slika, določil, da so na Kranjskem v reji naslednje populacije goveda:

- rdeče pisano gorenjsko govedo (belansko govedo),
- rumeno-siva kranjska deželna pasma,
- svetlo obarvane lokalne oblike goveda,
- muricidolsko govedo (pomirsko govedo),
- buša, bosansko – hrvaško deželno govedo,
- križano ali prekrizano govedo.

Razširjenost populacij (pasem) goveda je Povše (1894) upodobil tudi za Goriško in Gradiško in upodobitev je povzeta po disertaciji Žan Lotrič (2012).

Povše (1894) je, kakor prikazuje slika, določil, da so na Goriškem in Gradiškem v reji naslednje populacije goveda:

- belansko govedo,
- belo noriško govedo,
- furlansko govedo,
- friburško govedo,

- križano ali prekrizano govedo,
- križanci z lokalno pasmo.

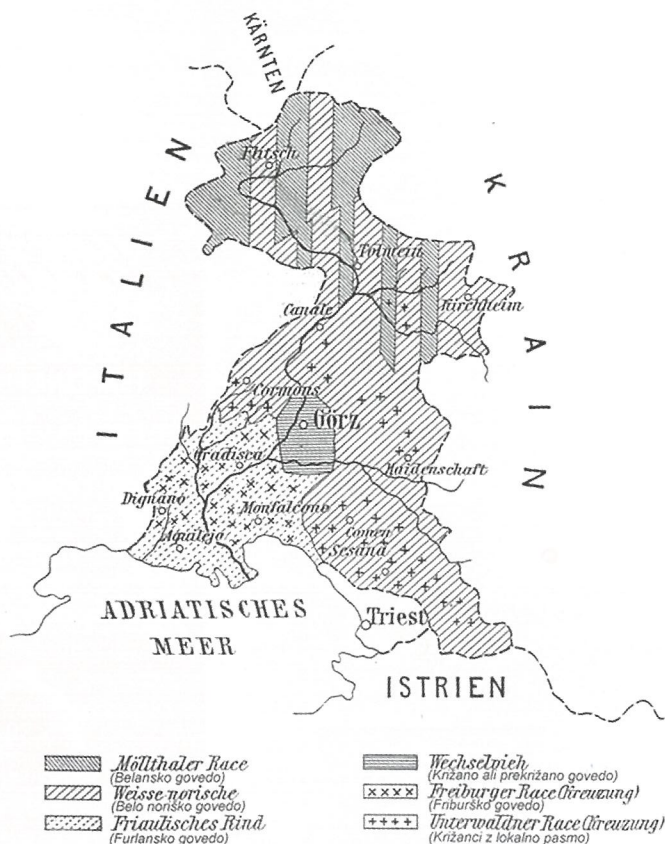
V tekstu Povše (1894) piše še o: bovškem govedu (das Flitscher Vieh), tolminskem govedu (das Tolmeiner Vieh) in kraškem govedu (das Karstvieh). Žan Lotrič (2012) posebej opozarja, da je bila na območju Bovca, Tolmina ter deloma tudi na območju Kanala in Cerknega razširjena belanska pasma goveda (Möllthaler Race) in belo noriško govedo..

Razširjenost populacij (pasem) goveda je Povše (1894) upodobil tudi za Istro in okolico Trsta.

Povše (1894) je, kakor prikazuje gornja slika, določil, da so v Istri v reji naslednje populacije govedi:

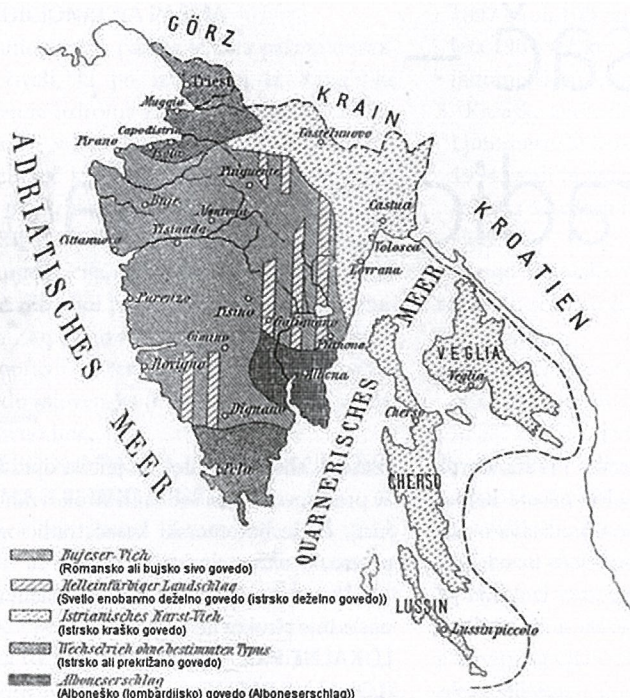
- romansko ali bujsko sivo govedo,
- svetlo enobarvno deželno govedo (istrsko deželno govedo),
- istrsko-kraško govedo
- albonesko (lombardijsko) govedo (Alboneserschlag),
- križano ali prekrizano govedo.

V okolici Trsta so redili govedo za prirejo mleka.

Geografija populacij (pasem) goveda na Kranjskem leta 1893 (Povše, 1893, povzeto po Žan Lotrič, 2012)

Geografija populacij (pasem) goveda na Goriškem in Gradiškem (Povše, 1894, povzeto po Žan Lotrič, 2012)

Geografija populacij (pasem) goveda v Istri in okolici Trsta (Povše, 1894)

Zaključki

Več avtorjev opisuje naše govedo v 16–18. stoletju. To so bile majhne živali, a po mnenju nekaterih z dobro mlečnostjo. Bile pa so med seboj zelo prekrizane in niso bile poimenovane kot pasme. Za Štajersko pa jih je Hlubek (1846) že poimenoval po pasmah. Že v času prve kranjske kmetijske družbe (1767–1887) so pospeševali govedorejo z uvozom tujih bikov in po letu 1807, ko je bila v državnem proračunu določeno letno 600 goldinarjev, so s premijami nagrajevali najlepše živali. Pospeševanje govedoreje z uvozom tujih plemenjakov in plemenic se je povečalo v šestdesetih letih 19. stoletja. To je odlo-

čilno vplivalo na pasemsko sestavo goveda v naslednjih desetletjih.

Scholmayr (1872) je raziskal geografijo goveda na Kranjskem. Skupine živali je združeval po zunanosti, po barvi in piše, da nima jo imena. Povše (1893) pa v geografiji goveda na Kranjskem in Goriškem že poimenuje populacije (pasme) goveda.

Pirc (1909) je povzel dogajanja v slovenski govedoreji, ko pravi: »Prvotne govedi, kakršna je bila do druge polovice prejšnjega stoletja na Kranjskem ni več. Težko bi kje zasledili kak ostanek brez primesi tuje krvi. Vsa naša goveja živina je že prekrizana s tujo in sicer največ s pinčavsko (belansko, kar je isto), z muricodolsko, s pomursko, s simodolsko pasmo. V zadnjih 40 letih je prišlo v deželo kakih 3000 čistokrvnih bikov in poleg njih nekaj ženskih čistokrvnih živali omenjenih pasem. Ponekod v deželi so vsled tega nastale vsaj po barvi in tudi po lastnostih goveje črede, ki se smejo imenovati skoraj polnokrvne.«

Zaslужni prof. dr. Andrej Šalehar,

dr. Metka Žan-Lotrič,

mag. Marko Čepon

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Domžale

Uporabljena literatura je razvidna v knjigi:

Šalehar, Andrej, Žan Lotrič, Metka, Bojkovski, Danijela. Razvoj pasem domačih živali v Sloveniji. Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, 2012, 194 strani

(<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-BJLVFUX5-12.2.2013>)

Cvetka Drobne s.p.

Sestrže 67a

2322 Majšperk

tel.: +386 (0)41 712 738

- oprema za goveje hleve •
- oprema za svinjske hleve •
- protiveterne mreže z ali brez avtomatike •
- mešala in črpalke za gnojvko "Eisele" •

Najdete nas tudi na Facebooku:
D J Hlevska oprema

Vlado Jurc

tel.: +386 (0)41 748 720

e-mail: dj.hlevskaoprema@gmail.com

www.hlevska-oprema.webs.com

Vesele božične praznike ter veliko uspehov v letu 2014

BIOSAXON

SALINEN PROSOL d.o.o., Ob železnici 14, 1000 Ljubljana
tel.: 01 542 56 92, www.salinen-prosol.si

BIOSAXON
LIZALNI KAMNI
SOLNI IN MINERALNI
Z BIO CERTIFIKATOM

NAŠE IZDELKE LAHKO KUPITE
V VSEH DOBRO ZALOŽENIH TRGOVINAH
S KMETUSKIMI IZDELKI

NOVO

BIOSAXON
JODIRANA ŽIVINSKA SOL
SEDAJ TUDI V 25 KG VREČAH

BIOSAXON je najčistejša sol, ki vsebuje 99,8% čistega natrijevega klorida. Proizvod BIOSAXON se lahko uporablja v EKOLOŠKI PRIDELAVI v skladu z uredbami (ES) 834/2007 in (ES) 889/2008.

BIO CERTIFIKAT !